

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

translation / μετάφραση: <http://diagoras.wordpress.com>

2016-2017

ΜΙΚΡΩΝΗ ΜΑΡΙΑ ΜΠΟΥΡΤΖΙΛΑ ΚΑΤΕΡΙΝΑ
ΦΡΑΓΚΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ ΣΠΥΡΑΤΟΣ ΧΡΗΣΤΟΣ
ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΧΡΗΣ

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ
ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ 2016-17
ΤΑΞΗ Β΄

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΣ ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΣ

Ας δώσουμε λοιπόν τέλος !

ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ
ΜΙΧΑΛΟΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ-ΘΕΟΛΟΓΟΣ

Πειραματικό Λύκειο Πατρών

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με αφορμή τις πρόσφατες τρομοκρατικές ενέργειες στην Ευρώπη αλλά και σε όλο το κόσμο που έχουν έντονο το θρησκευτικό στοιχείο ασχοληθήκαμε στην εργασία αυτή με όλες τις παραμέτρους αυτού του θρησκευτικού φαινομένου. Επίσης αναδείξαμε τη θέση του Χριστιανισμού απέναντι στους αλλόθρησκους κι ετερόδοξους αφού πρώτα κάναμε μια σύντομη αναδρομή στη Χριστιανική ιστορία.

Φανατισμός (ορος που προέρχεται από την λατινική λέξη *fanum* που σημαίνει ιερο) γενικά ονομάζεται η μονόπλευρη και μονότονη προσήλωση και εμμονή σε προσωπικές απόψεις, ιδέες και αντιλήψεις με ένταση, πάθος, εγωισμό και εμπάθεια. Ο εγκλωβισμός της σκέψης και του ανθρώπινου νου σε καθορισμένες έννοιες, ιδέες, απόψεις καθώς και η με πάθος μέχρι τη βία υπεράσπιση αυτών, χωρίς να έχει προηγηθεί συγκεκριμένος προβληματισμός, έρευνα και ενδοσκόπηση για την ορθότητα των υποστηριζόμενων απόψεων.

Ο φανατισμός μπορεί να βρει πρόσφορο έδαφος στις πολιτικές, εθνικιστικές, θρησκευτικές ιδεολογίες, ή ακόμη και στην υποστήριξη αθλητικών ομάδων. Το σημαντικότερο, όμως, πεδίο όπου εκδηλώνεται είναι οι θρησκευτικές ιδέες, όπως συμβαίνει σε πολλές χώρες της Μ. Ανατολής, Ινδίας, Β. Ιρλανδίας κ.α.. Πρέπει να διακρίνουμε το θρησκευτικό φανατισμό από την αγωνιστικότητα για την αληθινή πίστη και να επισημάνουμε ότι σε πολλές περιπτώσεις χρησιμοποιούνται οι θρησκευτικές ιδέες για να φανατιστούν τα πλήθη, με σκοπούς καθαρά πολιτικούς.

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Αν και το φανατισμό τον βρίσκουμε ιστορικά πολύ πριν η έννοια του αποκτήσει αυτήν την ονομασία, ωστόσο, η περίοδος από την οποία θα μπορούσαμε να αντλήσουμε χαρακτηριστικά παραδείγματα φανατισμού είναι ο Μεσαίωνας. Και αυτό, βέβαια, δεν είναι καθόλου τυχαίο. Η θρησκοληψία που, ως γνωστόν, επικρατούσε τότε, το πνευματικό σκοτάδι με την απουσία του ορθού λόγου και της κριτικής σκέψης, η σφοδρή αντίδραση σε κάθε νεωτεριστική ιδέα ήταν συνθήκες ευνοϊκές για τη δημιουργία και την εκδήλωση φανατισμού. Αρκεί γι' αυτό να αναφέρουμε την εγκληματική δράση της Ιερής Εξέτασης, του τρομερού δηλαδή δικαστηρίου με το οποίο η Καθολική Εκκλησία προσπάθησε να καταπνίξει κάθε «αιρετική» και μεταρρυθμιστική απόπειρα, να αναστείλει ολοκληρωτικά την επιστημονική έρευνα. Στην αρχαία Ρώμη *fanotici* (=θρησκόληπτοι, θρησκομανείς, μανιώδεις) καλούνταν οι προσερχόμενοι στο βωμό της θεάς του πολέμου Μπελλόνα και που παρέμεναν καταλαμβανόμενοι από ένθεη μανία και προέβαιναν σε διάφορες φρικαλεότητες μπροστά στους προσερχόμενους θεατές, διατρυπώντας τα μέλη του σώματός τους με ξίφη ή αποσπώντας τεμάχια των σαρκών τους προς τιμή της θεάς, χωρίς να λείπουν βέβαια και οι μεταξύ τους απατεώνες, (παραλλαγές των οποίων συμβαίνουν σήμερα σε χώρες της νότιας Ασίας).

Βαθμηδόν όμως η λέξη προσέλαβε σημασία, δια της χρησιμοποίησης της θρησκείας, προς ικανοποίηση κατά των αλλόπιστων ή αντιπάλων υπέρμετρη εκδικητικότητα, ο δε

θρησκευτικός αυτός φανατισμός έγινε αιτία πολλών κακουργημάτων όπως ανθρωποθυσίες, όργια εθνικών θρησκευμάτων στους ιερούς χώρους αυτών, άπειροι αφορισμοί, καταδιώξεις αιρετικών, αυτή η "Ιερά Εξέταση" ως και θρησκευτικοί πόλεμοι και επαναστάσεις.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρείται έξαρση του φαινομένου του φανατισμού, όχι μόνο του Θρησκευτικού , αλλά κάθε είδους. Τα είδη του φανατισμού είναι α)ο πολιτικός , β) ο εθνικιστικός (σωβινισμός) , γ) ο Φυλετικός και φυσικά ο θρησκευτικός.

Γεγονότα που αποδεικνύουν αυτή την έξαρση είναι οι πρόσφατες σφαγές στην Αίγυπτο και την Αλγερία , καθώς και οι βίαιες συγκρούσεις στο

Αφγανιστάν , για τις οποίες θα γίνει λόγος παρακάτω .Ο θρησκευτικός φανατισμός παρουσιάζεται στους πιστούς πολλών θρησκειών.

ΜΟΡΦΕΣ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΥ

ΦΑΝΑΤΙΣΜΟΥ:

α)Θρησκοληψία

β)Πουριτανισμός

γ)Συντηρητισμός

δ) Προσηλυτισμός

Σε μεγάλες κοινωνικές ομάδες μπορεί να πάρει μορφές, όπως η θεοκρατία ή ο θρησκευτικός επεκτατισμός.

1. Θρησκοληψία ή Θρησκομανία

Θρησκομανία ή Θεοληψία είναι η υπερβολική αφοσίωση σε κάποια θρησκεία. Σύμφωνα με την ψυχοπαθολογία , ο θρησκόληπτος κρύβει πολλά μειονεκτήματα και μίση. Αν και πηγαίνει συχνά στην εκκλησία και υπερασπίζεται με πάθος την πίστη του , παρουσιάζει στην πρακτική της ζωής την αντίθεση της εκμετάλλευσης των συνανθρώπων του. Βλέπουμε για παράδειγμα , πολλές φορές ορισμένους ανθρώπους να πηγαίνουν κάθε εβδομάδα στην εκκλησία , να παρακολουθούν όλες τις λειτουργίες , να κάνουν δωρεές προς την εκκλησία και γενικότερα να φαίνονται παραδείγματα προς μίμηση για τους υπολοίπους. Παρ'όλα αυτά μέσα στη ζωή τους δεν εφαρμόζουν πλήρως τις αρχές που ασπάζονται , τουλάχιστον φαινομενικά , όχι γιατί δεν το θέλουν , αλλά ίσως επειδή νομίζουν ότι οι ίδιοι , λόγω της <<ιδιαιτερης >> σχέσης τους με την εκκλησία γνωρίζουν κάτι το παραπάνω , το οποίο τους κάνει ξεχωριστούς.

2. Πουριτανισμός

Ο πουριτανισμός είναι θρησκευτικό κίνημα , που εκδηλώθηκε στους κόλπους της Αγγλικανικής εκκλησίας στα χρόνια της βασιλείας της Ελισάβετ Α΄ και κράτησε έως τα τέλη του 17ου αιώνα. Ο πουριτανισμός επιδίωκε την επιβολή στην Αγγλική κοινωνία μίας μορφής προτεσταντισμού με έντονες καλβινιστικές αποχρώσεις , που χαρακτηρίζεται από δογματική και ηθική αυστηρότητα . Ο Καλβίνος ήταν ένας Γάλλος θεολόγος , ο οποίος μετέφερε το κέντρο του προτεσταντισμού στην Γαλλία κατά την εποχή της θρησκευτικής μεταρρύθμισης , που συντελέστηκε κατά τον 16ο αιώνα . Εκεί ο Καλβίνος δημιούργησε μια κοινωνία η οποία χαρακτηριζόταν από την αυστηρή πειθαρχία στον ηθικό βίο .

Αργότερα πουριτανικές αντιλήψεις μεταδόθηκαν στους Άγγλους αποίκους και δημιούργησαν μια ισχυρή παράδοση , η οποία επηρέασε σημαντικά τη φυσιογνωμία του αμερικανικού πνεύματος. Σήμερα , ο όρος χρησιμοποιείται για να δηλώσει την υπερβολική προσήλωση , που πολλές φορές υποκρύπτει ένα στείρο συντηρητισμό και μια ανούσια υποκριτικότητα .

3. Θεοκρατία

Πολίτευμα , όπου η πολιτική εξουσία είναι υποταγμένη στη θρησκευτική εξουσία ή ασκείται από έναν αντιπρόσωπο του Θεού - πρόσωπο , κάστα , οργάνωση- στο όνομα Αυτού και σύμφωνα με τους νόμους Του . Παραδείγματα Θεοκρατικών πολιτευμάτων αποτελούν τα αρχαία κράτη της Αιγύπτου και

της Βαβυλώνας . Αντίστοιχα παραδείγματα κρατών , όπου ο κοσμικός άρχοντας ασκεί και τη θρησκευτική εξουσία αποτελούν η Κινέζικη Αυτοκρατορία , η Ιαπωνική και η τσαρική Ρωσική Αυτοκρατορία . Η εκμηδένιση του εγώ , ο φόβος , το δέος , ο μυστικισμός είναι μερικές από τις ανθρώπινες εκδηλώσεις σ'αυτά τα πολιτεύματα ο άνθρωπος μεταβλήθηκε σε υποχείριο του θρησκευτικού φανατισμού , που πολλές φορές πήρε το χαρακτηρισμό του στυγνού Ιμπεριαλισμού .

4. Θρησκευτικός επεκτατισμός

Παγκόσμια επικράτηση μίας θρησκείας με ύπουλα ή βίαια μέσα . Παραδείγματος χάρη ο Ισλαμισμός επιδιώκει την διάδοση του δόγματος του με κάθε μέσο . Χαρακτηριστικά , μέσα στο κοράνι υπάρχει το εξής κείμενο. Το ξίφος είναι το κλειδί για τον ουρανό και την κόλαση. Μια σταγόνα που θα χυθεί για τον Αλλάχ , μια νύχτα στο στρατό , είναι χρησιμότερη από δύο μήνες νηστείας και προσευχής . Όποιος πέσει στη μάχη , οι αμαρτίες του παραγράφονται και κατά τη μέρα κρίσεως το σώμα του θα συμπληρωθεί με τα φτερά των αγγέλων και των Χερουβείμ'. Γίνεται λοιπόν αντιληπτό, γιατί υπάρχει μεγάλη ανησυχία για την εξάπλωση του Οθωμανικού τόξου, καθώς είναι σχεδόν σίγουρο ότι αν επικρατήσει ο Ισλαμισμός στη γειτονική Τουρκία , θα οδηγηθούμε σε πόλεμο .

5. Προσηλυτισμός

Διάδοση μίας πίστης με ύπουλα ή δόλια μέσα. Ο προσηλυτισμός είναι νομικά μη αποδεκτός από το σύνταγμα ,όμως , πολλές θρησκείες τον περιλαμβάνουν στη λατρεία τους . Έτσι , πολλές φορές γινόμαστε κι εμείς οι ίδιοι αντικείμενα προσηλυτισμού , όταν μας πλησιάζουν διάφορες θρησκευτικές ομάδες , οι οποίες μοιράζουν φυλλάδια ή άλλα έντυπα για να διαδώσουν την πίστη τους , χωρίς να μπορεί να επέμβουν οι αρχές .

6. Μισαλλοδοξία

Μίσος εναντίον των ετερόδοξων ή αλλόθρησκων . Είναι στην ουσία η κυριότερη έκφραση του Θρησκευτικού φανατισμού , καθώς συναντάται σε αρκετούς ανθρώπους . Η μισαλλοδοξία είναι αποτέλεσμα πολλές φορές , ξεπερασμένων αντιλήψεων , που καλλιεργούνται είτε μέσα στην οικογένεια , είτε μέσω άλλων κοινωνικών θεσμών και σίγουρα αποτελεί όπλο στα χέρια μιας επεκτατικής , πολιτικής ή θρησκευτικής εξουσίας .

7. Συντηρητισμός

Προσκόλληση στο παραδοσιακό , στο καθιερωμένο , σ' αυτό που γνωρίζεται και ελέγχεται . Ο συντηρητικός επαναπαύεται στην υφιστάμενη τάξη πραγμάτων και αρνείται κάθε τι νεωτεριστικό ή ριζοσπαστικό . Γενικώς , οι άνθρωποι που επιδιώκουν τον συντηρητισμό είναι προφανώς κάποιοι , οι

οποίοι όντας βολεμένοι δεν επιθυμούν οποιεσδήποτε αλλαγές φοβούμενοι μήπως πληγεί το προσωπικό τους συμφέρον

Η εξάπλωση του φαινομένου του θρησκευτικού φανατισμού και η μαρτυρία και το μαρτύριο των χριστιανών στο σύγχρονο κόσμο
Εισήγηση στο Διεθνές Διεπιστημονικό Συνέδριο με θέμα:

«Θρησκεία και Βία» Α.Π.Θ., 27-29 Απριλίου 2015

Ζούμε σε ένα κόσμο που σημαδεύεται, όλο και περισσότερο, από την εξάπλωση της βίας και του φαινομένου του θρησκευτικού φανατισμού κάθε μορφής και προέλευσης, ιδιαίτερα, όμως, του ισλαμικού. Καθημερινά γινόμαστε μάρτυρες εγκλημάτων που διαπράττονται στο όνομα του Θεού ή στο όνομα της θρησκείας, ενώ η διαδικτυακή και τηλεοπτική αναμετάδοση των εγκλημάτων αυτών αυξάνει τη φρίκη και τον αποτροπιασμό, διαχέοντας

παράλληλα στις δυτικές κοινωνίες, όπως και στον τόπο μας, το αίσθημα ανασφάλειας και αβεβαιότητας, καθώς και την εχθρότητα έναντι των άλλων, ιδιαίτερα όσων έχουν πιο σκούρα επιδερμίδα από τη δική μας και ασπάζονται τη θρησκεία του Ισλάμ.

Σε όποια γωνιά του πλανήτη και αν κοιτάξει κανείς θα δει είτε θρησκευτικής φύσεως πολέμους είτε εγκλήματα και σφαγές που διαπράττονται στο όνομα της θρησκείας – στην καλύτερη περίπτωση βία και καταναγκασμός που ασκούνται στο όνομα της θρησκείας: Αφγανιστάν, Πακιστάν, Ιράν, Υεμένη, Σαουδική Αραβία, Ιράκ, Συρία, Παλαιστίνη, Αίγυπτος, Λιβύη, Σουδάν, Τυνησία, Αλγερία, Νιγηρία, Κένυα, ο κατάλογος μοιάζει μακρύς και ατελείωτος με τις χώρες και τις περιοχές, όπου δεν γίνεται σεβαστή η θρησκευτική ελευθερία και ανεξιθρησκία και όπου καταπατούνται βάνουσα και βάρβαρα στοιχειώδη και θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα, όπως αυτό της θρησκευτικής ελευθερίας.

Θρησκευτικός φανατισμός και ανεξιθρησκία

Πέρα από αυτές τις εστίες έντασης και ανησυχίας, ας έχουμε υπόψη μας ότι οι σημαντικές αλλαγές που συντελούνται σήμερα σε όλη τη Μέση Ανατολή, θέτουν ενώπιον των χριστιανών νέα προβλήματα, νέες προκλήσεις αλλά και νέες δυνατότητες, καθώς αναδεικνύουν ευρύτερα ζητήματα, όπως: ο ισλαμικός φονταμενταλισμός και η διάδοση του Σαλαφισμού και του τζιχαντισμού, το αίτημα της πολιτικής και συνταγματικής ισοτιμίας (οι χριστιανοί ως μειονότητα ή ως ισότιμοι πολίτες), η συζήτηση για τον κοσμικό ή θρησκευτικό χαρακτήρα του κράτους, το αίτημα για δημοκρατία και σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, το αίτημα της κοινωνικής δικαιοσύνης, η ισότιμη πρόσβαση στην τεχνολογία και στην ανάπτυξη, ο κοινωνικός εκσυγχρονισμός και η καθυστερημένη είσοδος του αραβικού κόσμου στην εποχή της νεωτερικότητας, η θέση της γυναίκας, η ελευθερία της θρησκείας, το κορυφαίο (από χριστιανική σκοπιά) αίτημα της συμφιλίωσης και της καταλλαγής, κ. ά.

Οι παραπάνω διαπιστώσεις, που σχετίζονται με την εντεινόμενη εξάπλωση του φαινομένου της θρησκευτικής βίας, μας καλούν σε ευρύτερο προβληματισμό και ορισμένες κριτικές παρατηρήσεις:

1) Το φαινόμενο για το οποίο γίνεται λόγος επιβεβαιώνει, με τον πιο δραματικό τρόπο, τον προβληματικό χαρακτήρα του μονόπλευρα εκκοσμικευμένου μοντέλου της Δύσης, όπως και την αδυναμία της εκκοσμικευμένης διάνοησης να κατανοήσει και να προβλέψει δυσάρεστες εξελίξεις που εντάσσονται στην ευρύτερη σφαίρα αυτού που καλείται επιστροφή της θρησκείας ή του Θεού. Επιβεβαιώνει, επίσης, την χρεωκοπία των αναλύσεων που λαμβάνουν υπόψη μόνον οικονομικά και γεωπολιτικά στοιχεία,

όπως και την κατάρρευση του σεναρίου εκείνου που ήθελε τον παγκοσμιοποιημένο άνθρωπο να μεταβάλλεται σε μια ύπαρξη παραγωγής και κατανάλωσης, απελευθερωμένης δήθεν από θρησκευτικές δεσμεύσεις και μισαλλοδοξίες.

2) Ο θρησκευτικός φανατισμός δεν αποτελεί φαινόμενο μόνον των ημερών μας, αλλά διαχρονικό πειρασμό για τους πιστούς όλων των θρησκειών που βιάζονται να υποκαταστήσουν την κρίση του Θεού και επείγονται να αποδώσουν δικαιοσύνη στο όνομά Του, αλλά συχνά ενάντια στο θέλημα και τη διδασκαλία Του. Δυστυχώς, από την ιστορία γνωρίζουμε πως είναι άφθονο το αίμα που χύθηκε στο πέρασμα των αιώνων στο όνομα του Θεού. Πολλοί μάλιστα, σοκαρισμένοι από τις εικόνες με αποτρόπαιες πράξεις που λαμβάνουν χώρα στη Μέση Ανατολή, φθάνουν στο σημείο να καταλογίσουν συλλήβδην στο φαινόμενο «θρησκεία» όλο το μίσος και την κτηνωδία που γνώρισε η ανθρώπινη ιστορία. Πιστεύουν δε, πως αν στη θέση της επικρατήσει ο ορθολογισμός και η αποϊεροποίηση των πάντων, η ανθρωπότητα θα οδηγηθεί σε δρόμους ειρήνης και ανοχής. Οι ίδιοι, όμως, αυτοί άνθρωποι ξεχνούν πως μια αποϊεροποιημένη κοινωνία, όπως έχει διαμορφωθεί στη Δύση, αλλά και όπως την ευαγγελίζονται κάποιοι και στην πατρίδα μας, φαίνεται να έχει ήδη πολλά προβλήματα στον ίδιο το χώρο που τη γέννησε. Διαπιστώνουμε δε πως με τον χλευασμό προς κάθε ιερό στοιχείο της ανθρώπινης ζωής, πυροδοτούνται ακραίες θρησκευτικές και φονταμενταλιστές αντιδράσεις. Άλλωστε, η εξάπλωση του ακραίου ισλαμισμού στη Δύση επιβεβαιώνει πως το φανατικό Ισλάμ ήρθε να αναπληρώσει, με τρόπο βίαιο και ακραίο, το κενό κοινωνικής συνοχής και

νοήματος ζωής, που αποτελεί, πλέον, αναμφισβήτητη πραγματικότητα στην Δυτική Ευρώπη και την Βόρεια Αμερική. Βιώνουμε την εκκωφαντική κατεδάφιση του σχεδίου της Δύσης να επιβάλει ένα παγκόσμιο αποϊεροποιημένο και καταναλωτικό μοντέλο ζωής, το οποίο, τεράστιες ομάδες του παγκόσμιου πληθυσμού, όχι απλώς το απέρριψαν, αλλά το δαιμονοποίησαν και μάλιστα, του κήρυξαν ιερό πόλεμο.

3) Αργά, αλλά σταθερά, έρχονται πάλι στο προσκήνιο πολιτικές, αναλύσεις και δράσεις, που λαμβάνουν υπόψη τον συνολικό άνθρωπο, με τις ποικίλες και περίπλοκες ανάγκες του, τα αγωνιώδη υπαρξιακά του ερωτήματα, τις συναισθηματικές του αντιδράσεις και την επιθυμία του να συγκροτεί κοινότητες, όπου θα έχει ρόλο, αξία και σκοπό. Πρόκειται για παραμέτρους, που η χριστιανική Δύση εξοβέλισε από την καθημερινότητα και τους σχεδιασμούς της και τώρα τα βλέπει, βίαια και ανεξέλεγκτα, να αναφύονται εντός των τειχών των μεγαλουπόλεων της.

4) Αναμφισβήτητα, αυτό το οποίο έχουμε επειγόντως ανάγκη είναι μοντέλα ειρηνικής συνύπαρξης, διαλόγου, ανοχής και καταλλαγής μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων. Τρόποι επικοινωνίας, αλληλογνωριμίας και αποδοχής. Μέθοδοι υπέρβασης του φανατισμού, της μισαλλοδοξίας και της εμπλοκής σε φαύλους κύκλους βίας και αντιποίνων. Αποδεικνύεται πως μόνον μέσα από αυτόν τον δρόμο θα μπορέσουμε να ξαναμιλήσουμε για ένα πολιτισμό με ποιότητα και σεβασμό στη διαφορετικότητα. Ο ευρύτερος γεωγραφικός χώρος, στον οποίον ανήκουμε, αποτελεί αληθινό σχολείο τέτοιων υπερβάσεων. Η περιοχή των Βαλκανίων, μέσα από πολύ αίμα, συγκρούσεις και

πόνο, κέρδισε διδάγματα ειρηνικής συνύπαρξης και καταλλαγής μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων, που η Δύση θα μπορούσε να αξιοποιήσει. Αξιοποιώντας τη σοφία αυτού του χώρου, η Ευρώπη θα μπορούσε να εμπλουτίσει το οπλοστάσιό της απέναντι στον φανατισμό και τον φονταμενταλισμό, όχι με τη λογική των νέων σταυροφοριών, του πολέμου και του ολέθρου, αλλά της ειρήνης, της συνεννόησης και της ανθρωπιάς.

5) Αυτές τις λυτρωτικές δυνατότητες ανέδειξε με τον πλέον σαφή τρόπο, για να αναφέρουμε και ένα παράδειγμα, η σχετικά πρόσφατη Κληρικολαϊκή Συνέλευση της Ορθόδοξου Αυτοκεφάλου Εκκλησίας της Αλβανίας που, μέσα σε κλίμα αδελφοσύνης, συνήλθε, υπό την προεδρία του Μακαριωτάτου Αρχιεπισκόπου Τιράνων, Δυρραχίου και πάσης Αλβανίας κ. Αναστασίου, στις εγκαταστάσεις της Νέας Μονής του Αγίου Βλασίου, στις 26 και 27 Σεπτεμβρίου 2014. Η μεγάλη συμμετοχή, η θεματική των επιτροπών και η εκκλησιαστική ενότητα, πέρα από κάθε διάκριση και καταγωγή, απέδειξαν για μια ακόμη φορά την δυνατότητα λυτρωτικής παρέμβασης της Ορθόδοξης Εκκλησίας στον κόσμο, όταν αυτή παραμένει πιστή στις βιβλικές της καταβολές, την Πατερική της παράδοση και την συγκρότησή της γύρω από το πρόσωπο του τοπικού Επισκόπου. Και όλα αυτά σε μια περιοχή ταλαιπωρημένη από εθνοτικές συγκρούσεις, ανατροπές και οξυμένα κοινωνικά και πολιτικά προβλήματα. Όπως τόνισε και Μακαριώτατος Αρχιεπίσκοπος κ. Αναστάσιος στην σχετική ομιλία του με θέμα: «Παράδοση και όραμα της ειρηνικής συνυπαρξέως των θρησκευτικών κοινοτήτων στην Αλβανία», «Το ζητούμενο δεν είναι απλώς ανεξιθρησκία, απλή ανοχή, αποφυγή της θρησκείας σε

ποικίλους παροξυσμούς, αλλά κάτι πολύ πιο θετικό: Αμοιβαίος σεβασμός και κατανόηση, αλληλεγγύη, δημιουργική συνεργασία σε κοινές ανθρωπιστικές επιδιώξεις και στην επαγρύπνηση για το οικοσύστημα της περιοχής, σταθερή προσπάθεια για κοινωνική αρμονία, ανθεκτική έμπρακτη αγάπη». Και κατέληξε με τη ρήση του Αγίου Μαξίμου, που εμπερικλείει όλη την ουσία της προσφοράς της Ορθόδοξης Εκκλησίας σ' ένα διασπασμένο κόσμο: “Ο αγαπών τον Θεόν ου δύναται μη και πάντα άνθρωπον ως εαυτόν αγαπήσαι”».

6) Το φαινόμενο του θρησκευτικού φανατισμού, όμως, καλεί και εμάς τους Ορθόδοξους Έλληνες σε μετάνοια και αυτοκριτική εγρήγορση καθώς και στην υπέρβαση του διαχρονικού πειρασμού μας πως είμαστε ο νέος περιούσιος, ο νέος εκλεκτός λαός του Θεού, ένας πειρασμός που συχνά οδηγεί στον αποκλεισμό των άλλων και των διαφορετικών, καθώς και στην απόρριψη των ξένων, των προσφύγων και των μεταναστών. Επιτρέψτε μου να θυμίσω στην αγάπη σας ότι είμαστε αληθινοί χριστιανοί στο μέτρο και το βαθμό

που παραμένουμε πιστοί στην ευαγγελική εντολή της αγάπης όλων ανεξαιρέτως των ανθρώπων, ανεξαρτήτως φυλής, φύλου, θρησκείας, κοινωνικής τάξης και προέλευσης, μιας αγάπης που περιλαμβάνει ακόμη και τους εχθρούς, είμαστε αυθεντικοί ορθόδοξοι, όταν δεν υποκύπτουμε στον πειρασμό να επιβάλουμε, με τα κοσμικά μέσα, τη βασιλεία του Θεού και να εκριζώσουμε με τη βία τα ζιζάνια που εμποδίζουν ή καθυστερούν την έλευσή της. Και είμαστε πιστοί στο διαχρονικά οικουμενικό πνεύμα του Ελληνισμού, όταν παραμένουμε ανοιχτοί και καταδεκτικοί σε όσους, διά των γραμμάτων, της παιδείας και της υιοθέτησης των αξιών μας επιθυμούν να ενταχθούν, να ζήσουν και να προκόψουν στην κοινωνία μας.

Εν κατακλείδι,

Σε ένα κόσμο βίας και ποικιλώνυμων συγκρούσεων, οι χριστιανοί καλούνται να δώσουν σήμερα τη δική τους απάντηση και μαρτυρία. Μια απάντηση πιστή στο πνεύμα του Ευαγγελίου, και ιδιαίτερα στο σταυρικό ήθος της αγάπης, της συγχώρησης και της αποδοχής/υποδοχής στο πρόσωπο του κάθε άλλου της εικόνας του Θεού· και μιας μαρτυρίας που δεν εξαντλείται στα ωραία λόγια και τις ιδεολογικού τύπου διακηρύξεις, αλλά που, μιμούμενη το ήθος των αγίων και των μαρτύρων της Εκκλησίας, δίνει έμπρακτες απαντήσεις και δεν διστάζει, όπως στην περίπτωση των χριστιανών της Μέσης Ανατολής, από πιστότητα στο λόγο του Χριστού και από αγάπη για όλους, ακόμη και για τους ίδιους τους δήμιους, να φτάσει μέχρι και το μαρτύριο.

Παραδείγματα που επιβεβαιώνουν ότι υπάρχει φανατισμός στην εποχή μας

- Ιεροί πόλεμοι: το θρησκευτικό μένος του φανατισμού συνεγείρει πλήθη πιστών, έτοιμα να αντισταθούν αλλά και να επιτεθούν σε κάθε απειλή της θρησκευτικής καθαρότητάς τους.

- Αναβίωση ρατσισμού και εθνικισμού: απαράδεκτα κρούσματα ρατσισμού και εχθρότητας κατά των ξένων και των εθνικών μειονοτήτων σε σύγχρονες και μάλιστα «αναπτυγμένες» χώρες κρύβουν στην ουσία τους φανατισμό που μόνο από κάποια συγκυρία δεν έχει εκδηλωθεί ακόμα σε όλη του την έκταση. Ο εθνικισμός δυναμιτίζει τα θεμέλια της ειρηνικής συνύπαρξης και καλής γειτνίασης των εθνών.

- Βιαιότητες που συχνά συνοδεύουν αθλητικές εκδηλώσεις: ο φανατισμός έχει εισχωρήσει και σε ιδεώδη όπως η ευγενής άμιλλα και η ειρηνική συνεργασία των λαών.

- Έξαψη του ιδεολογικού και κομματικού πάθους: δεν έλειψε από την πολιτική ζωή των νεώτερων χρόνων και μολονότι το τίμημα που πλήρωσαν εξαιτίας του οι διχασμένες κοινωνίες ήταν πολύ ακριβό, δείχνει πως ο σύγχρονος άνθρωπος δεν έβγαλε τα αναγκαία συμπεράσματα και εξακολουθεί να φανατίζεται.

ΑΙΤΙΑ

1. Η πίστη σ' ένα δόγμα και οι ελπίδες που εναποθέτει σ' αυτό ο πιστός για τη λύτρωσή του. Η ελλιπής παιδεία, η έλλειψη σταθερών ερεισμάτων στη ζωή και η μεταφυσική αγωνία εύκολα

μπορεί να ωθήσουν των άνθρωπο να ζητήσει καταφύγιο σ' ένα δόγμα, που, όπως πιστεύει, θα τον λυτρώσει. Επειδή το δόγμα δεν ερμηνεύεται ούτε και αποδεικνύεται λογικά, όσοι πιστεύουν σ' αυτό το αποδέχονται άκριτα.

2. Η ανάγκη να διατηρηθεί η ενότητα της ομάδας, στην οποία είναι ενταγμένος ο φανατικός, ανόθευτο και καθαρό το περιεχόμενο της ιδέας ή του σκοπού που υπηρετεί.

3. Συναισθηματικοί λόγοι: η αγάπη, η αφοσίωση και ο εγωισμός.

4. Η αμάθεια.

5. Για να εξυπηρετηθούν συμφέροντα -πολιτικά, οικονομικά - καιροσκόπων που «επενδύουν» στο φανατισμό των μαζών. Με κατάλληλη προπαγάνδα επηρεάζουν και κατευθύνουν σκόπιμα την ανθρώπινη δράση, αξιοποιώντας κάθε πεποίθηση, κάθε προδιάθεση και στάση του πλήθους. Τα σύγχρονα δε μέσα «ενημέρωσης», με τις δυνατότητες που προσφέρουν, εγγυώνται την επιτυχία της έντεχνης πρόκλησης φανατισμού, πολύ δε περισσότερο, όταν οι άνθρωποι, για διάφορους λόγους, είναι επιρρεπείς σ' αυτόν. Και ο φανατισμός που καλλιεργείται και εξάπτεται κατ' αυτόν τον τρόπο είναι ο πιο ολέθριος, δεδομένου ότι υποκινείται και κατευθύνεται από άλλους και ότι συχνά μετατρέπεται σε μαζική υστερία που οδηγεί σε συγκρούσεις ανάμεσα σε κοινωνικές ομάδες ή και ανάμεσα σε έθνη.

6. Με τη μαζικοποίηση του σύγχρονου ανθρώπου διευκολύνεται η έντεχνη πρόκληση φανατισμού, επειδή ο άνθρωπος χάνει την προσωπική του κρίση και ευθύνη και γίνεται άβουλος. Απρόσωπος έτσι ο άνθρωπος μέσα σ' ένα απρόσωπο

πλήθος αποκτά την ψυχολογία του και ενεργεί σύμφωνα με τις απαιτήσεις του. Άβουλος, λοιπόν, χωρίς κρίση και προσωπική ευθύνη προσηλυτίζεται από κηρύγματα μισαλλοδοξίας, πολιτικού φανατισμού και εθνικιστικής υστερίας.

7. Ο εγωισμός, η τάση δηλαδή ορισμένων ανθρώπων να προβάλλουν τον εαυτό τους και να προσπαθούν να επιβάλλουν τις επιθυμίες και τις ιδέες τους. Συναρτώντας την προσωπική τους αξία από την αυτοπροβολή και την απήχηση που έχουν στους άλλους ανθρώπους οι δοξασίες τους, τις υπερασπίζονται με πάθος και προσπαθούν να τις επιβάλλουν. Και, εφόσον δε βρίσκουν την αναμενόμενη ανταπόκριση γίνονται επιθετικοί και σκληροί. Γι' αυτό η φιλαυτία, όπως η αγάπη και η αφοσίωση, καθώς προαναφέρθηκε, μπορεί να οδηγήσει στο τυφλό πείσμα, τη φανατική και ανυποχώρητη στάση.

ΣΥΝΕΠΕΙΕΣ

A. Στο φανατικό

1. Χάνει την πολυτιμότερη ελευθερία, την ελευθερία της σκέψης του και την αξιοπρέπειά του. Ο φανατικός πιστεύει με βεβαιότητα πως κατέχει την αναμφισβήτητη, την εξ αποκαλύψεως «αλήθεια». Γι' αυτό δε χωράει καμιά αμφιβολία στην ψυχή του φανατικού. Μια, έστω και αμυδρή ή παροδική, αμφιβολία είναι αμαρτία ή προδοσία.

2. Γίνεται προκατειλημμένος απέναντι στους άλλους ανθρώπους. Όπως απόλυτη είναι η πίστη του, το ίδιο απόλυτα είναι και τα κριτήριά του: ή είναι κάποιος μαζί του ή είναι εναντίον του. Το αποτέλεσμα μιας τέτοιας διαζευκτικής λογικής δεν μπορεί να είναι άλλο από καχυποψία, την αδιαλλαξία και την αντικοινωνικότητα.

3. Αν συντρέξουν ορισμένες προϋποθέσεις, ο φανατικός μπορεί να φτάσει στη βία, στο έγκλημα και στη θηριωδία, για να επιβάλει την «αληθινή» πίστη.

Β. Στις σχέσεις του με τους άλλους

1. Ο κυριευμένος από το πάθος του φανατισμού άνθρωπος καταλήγει, συνηθέστατα, στην επιθετικότητα και τη βιαιότητα, για να υπερασπιστεί τα «ιερά και τα όσιά του». Ο φανατισμός είναι πρόδρομος της βίας.

2. Αντιμάχεται την έρευνα και την ελεύθερη διακίνηση των ιδεών, που αμφισβητούν το ιδεολογικό του περιεχόμενο. Έτσι, αναστέλλει την πρόοδο. Ολόκληρες ιστορικές περιόδους η ανθρωπότητα βυθίστηκε σε πνευματικό σκοτάδι με ηθικό αυτουργό και δράστη αυτού του εγκλήματος το φανατισμό.